

TEXT: VERONIKA VOLDŘICHOVÁ, FOTO: JAN KUBEŠ

LESNÍ ŠKOLKA NA SÍDLIŠTI?

ZAJÍMAVÝ NÁMĚT PRO TY, KTEŘÍ MAJÍ ZÁJEM O POBYT PŘEDŠKOLNÍCH DĚTÍ NA ČERSTVÉM VZDUCHU

Většina z nás už o lesních mateřských školkách slyšela. Stručně můžeme rozdíl mezi lesní a klasickou kamennou školkou vysvětlit asi tak, že lesní mateřská škola je zařízení, ve kterém mohou předškolní děti trávit všechen čas na čerstvém vzduchu ve volné přírodě, aby byly otužilejší, zdravější, nebyly stále uvězněny v interiérech vybavených televizemi, výpočetní technikou, internetem a mobilními telefony. Aby si uměly hrát bez toho, že by byly obklopeny hromadami hraček „na baterky“, ale vystačily si i s jednoduchými hračkami a pomůckami, aby společně při hře vzájemně spolupracovaly, získaly různé znalosti a dovednosti, jako je třídění odpadu, recyklování použitých materiálů, pozorování rostlin a živočichů ve volné přírodě. Aby svými aktivitami napomáhaly k čistotě a pestrosti prostředí, ve kterém žijeme … například péčí o zahradu, tvůrčí a zábavnou prací s různými přírodními materiály atd.; aby tím vším byly od útlého věku motivovány a příkladně vedeny k dobrým postojům pro trvale udržitelný rozvoj.

Lesní mateřské školy jsou zakládány především neziskovými organizacemi, zájmovými skupinami a nadšenými jedinci, kteří v prostředí blízkém volné přírodě provozují zařízení s malými skupinami 10–15 dětí. Dotace, které na provoz zařízení získávají, však pokryjí jejich náklady jen částečně, a proto umístit dítě v takovém zařízení rozhodně není zadarmo. Ve státních mateřských školách zaplatí rodiče přibližně 300–1200 Kč měsíčně, zatímco v soukromých lesních školkách se může měsíční školné vyšplhat až do výše 20 000 Kč. Přesto je zájem o tuto formu předškolních zařízení veliký a většinou přesahuje kapacitní možnosti stávajících lesních školek. Dobrým příslibem do budoucnosti je počin kolektivu jedné mateřské školy, kde se od září 2015 daří realizovat program tzv. „lesní třídy Javorka“, která je součástí jinak běžné kamenné mateřské školy na sídlišti v Praze 5-Lužiny.

Požádali jsme paní ředitelku Mgr. Helenu Zdrubeckou, která stojí za myšlenkou a vznikem této vůbec první tzv. „lesní třídy“ v Praze, zda by nám mohla prozradit, proč se rozhodla bojovat za uskutečnění tohoto ojedinělého projektu právě v jejich sídlištní mateřské škole?

„Hned v úvodu bych ráda vysvětlila, že nejsme *lesní mateřská škola,* ale běžná mateřská škola s jednou *lesní třídou*. V naší školní zahradě na sídlišti nemůžeme postavit např. jurty nebo farmu

s domácími zvířátky, nebo snad jezírko s vodopádem“, usmívá se paní ředitelka, „ale můžeme pravidelně pořádat výlety do přilehlého Prokopského údolí a programy lesní třídy Javorka koncipujeme tak, abychom maximálně využívali místní podmínky k pobytu dětí venku na čerstvém vzduchu. Naše školní zahrada sice leží uprostřed sídliště, ale vzrostlé stromy a různá zákoutí na pozemku školy nám skýtají možnost pohybovat se v rozmanité zelené zahradě s dostatkem jednoduchých herních prvků. Pro celodenní pobyt venku máme zřízené venkovní zázemí pro děti v podobě dřevěné maringotky a v případě pěkného počasí pořádáme výlety do blízkého okolí, např. návštěvy včelína v Ořechu, Botanické zahrady v Troji a na Karlově náměstí, nebo farmy v Prokopském údolí. Majitelé farmy seznamují předškoláky se všemi aspekty chovu zvířat a pěstování rostlin, děti jsou v přímém kontaktu se zvířaty, včelami a rostlinami … za zmínku ještě stojí, že v zahradě naší mateřské školky mají děti záhonky, na nichž pěstují a sklízejí různé bylinky, dýně, rajčata.

Pro volně žijící zvířata jsme v naší zahradě dokonce umístili ve křoví zaječí pelech, který místní zajíci obývají již několik let a každý rok vyvedou mladé (!!!), vlastnoručně jsme také vytvořili ještěrkovník a ježkovník. Nezapomínáme ani na v zahradě tolik potřebný hmyz a máme zde instalovaný rovněž hmyzí hotel, beruškovník a včelkovník.“

Co děláte s dětmi když prší, sněží a fouká silný vítr?
Děti z lesní třídy Javorka chodí na výlety za každého počasí, jen ve velkých mrazech a velkém dešti využíváme zázemí v zahradě – dřevěnou maringotku, případně tělocvičnu v budově mateřské školy, nebo podle vybraného tématu navštěvujeme výstavy a muzea.

Proč rodiče nedají své děti do některé z lesních mateřských škol, které jsou zřizovány mimo městskou zástavbu? Proč by měly chodit právě k vám – do školky, která provozuje svoji lesní třídu v zahradě uprostřed pražského sídliště?
První důvod je ryze praktický: každá rodina si lesní školku dovolit nemůže. Měsíční provoz lesních školek je finančně náročný, a poplatek za umístění dětí zde je proto mnohonásobně vyšší. Nemluvě o tom, že takových zařízení v přírodě je málo, neleží na dosah ruky a každá rodina nemůže denně dojíždět s dítětem na větší vzdálenost. Podle mého názoru by všechny děti měly mít možnost trávit pěkné dětství, naučit se zdravému životnímu stylu, kdy

Zaječí pelech místní zajíci obývají několik let a každý rok vyvedou mladé.

mohou prožívat „přirozenější život“ plný zajímavých aktivit, her a zážitků ve volné přírodě. Díky tomu získají znalosti a dovednosti, které je nasměrují k postojům vstřícným k trvale udržitelnému rozvoji.

Často je mi vytýkáno, že mám příliš silné sociální cítění a musím vzít v úvahu, že v lesních mateřských školách se jedná o nadstandardní provoz i programy a že tyto služby nemohou být finančně dostupné pro každého. Že zdravý životní styl prostě stojí více peněz a za ten si musí rodiče v případě zájmu připlatit. Já si to ale nemyslím! Jsem přesvědčená, že většina mateřských škol může s ohledem na okolní prostředí vytvořit podmínky pro vznik „lesních tříd“ zaměřených na „přirozenější a zdravější“ životní styl, a ten že se dá uskutečňovat i v obyčejné zahradě na sídlišti v propojení např. s blízkými přírodními lokalitami, které jsou v okolí školy dostupné. Stačí jen stávající možnosti a příležitosti důkladně zvážit.

Propojení lesních a běžných tříd má ještě celou řadu dalších pozitivních dopadů. Naše školní zahrada je rozdělena na menší část, kterou využívá lesní třída Javorka, a pak na větší, kterou využívají děti z ostatních kamenných tříd. Obě části zahrady ale nejsou neprostupně rozdělené – naopak, děti podle programu a vlastního zájmu mohou přecházet z jedné části zahrady do druhé,

používat všechny dostupné herní prvky a třeba si i společně hrát. Na rozdíl od lesních mateřských škol a samostatně zakládaných malých skupin má naše lesní třída ještě přímý vliv na další děti z kamenných tříd, které se často během potkávání ve společné zahradě inspirují a pak projevují zájem trávit svůj čas podobným způsobem jako děti z lesní třídy Javorka.

Jak se do specifických programů zapojují paní učitelky?
Postoje k zdravému životnímu stylu nemůžeme nikomu vnucovat násilím. Podobnou práci by měl vykonávat jen člověk, který je motivovaný sám od sebe a věří v potřebnost a užitečnost vedení dětí tímto směrem. Přesvědčená paní učitelka bude všechny programy vymýšlet a dělat stejně ráda jako samotné děti. Občasné prolínání běžných tříd s lesními má ještě další zajímavý vedlejší efekt – vliv na paní učitelky z klasických tříd. Když vidí zaujetí dětí pro přírodní programy, postupně některé své zažité postoje přehodnotí a změní, takže se nechají do „zdravějšího životního stylu“ nenásilně vtáhnout.

Hmyzí hotel nemůže v místní zahradě chybět.

Jak byl váš návrh založit lesní třídu přijat zřizovatelem? Bylo těžké u zřizovatele prosadit změny v provozu standardní mateřské školy?
Radnice nám vyšla vstříc, nejvíce opatření a překážek jsme řešili s hygieniky, ale postupně se podmínky stále měnily k lepšímu a nakonec jsme 2. 9. 2015 získali povolení. Domnívám se, že jsme vůbec první škola, která v Praze „lesní třídu" založila. Náš projekt už zaujal další příspěvkové organizace, byli se u nás podívat různí starostové a místostarostové, zajímali se o naše zkušenosti s provozováním lesní třídy Javorka, ovšem, jak to dopadlo a jestli se rozhodli něco podobného zřídit ve své městské části, o tom zatím nemám informace.

Co byste poradila zájemcům o umisťování dětí do lesních mateřských školek, když žádnou vhodnou nebo dostupnou nemají?
Všem, kteří mají zájem vytvořit pro předškolní děti zařízení zaměřené na zdravější a „normálnější" životní styl, mohu doporučit, aby iniciovali vznik lesní třídy v běžné mateřské škole v místě svého bydliště. Takový záměr se dá podle mého názoru uskutečnit téměř kdekoliv. Stačí jen dobře využít podmínky, které jsou místně dostupné, které jim poskytuje nejen školní zahrada, ale i blízké přírodní lokality, parky, sousední pozemky atp. Pokud se do vašeho týmu podaří získat motivované učitele a učitelky, mohou kreativně vytvářet podmínky a programy pro děti i ve standardních mateřských školách. Záměr se dá vždy konzultovat a připravit ve spolupráci se zřizovatelem a v současné době se vstřícnost k podobným projektům u obecních zastupitelů a úřadů neustále zvyšuje. Myslím si, že podobných záměrů se není třeba obávat a rozhodně je možné se o něco podobného alespoň pokusit. Zájem o lesní třídu Javorka na sídlišti Lužiny vysoce přesahuje naše kapacitní možnosti, mezi mladými rodiči je o tuto formu zařízení opravdu velký zájem.

Co byste čtenářům vzkázala na závěr?
Všechny běžné mateřské školy možná vhodné podmínky pro založení lesní třídy nemají. Dost záleží na poloze a blízkém okolí školy, ale i na podpoře místního úřadu. Důležitý je také zájem a součinnost pedagogů i dalších zaměstnanců školky, kteří vzdělávací proces lesní třídy vhodně přizpůsobují náplni. Jiné mateřské školy se určitě také snaží dětem styk s přírodou dostatečně umožňovat, nemají televize, preferují četbu a poslech, tráví s dětmi mnoho času venku, pořádají pravidelné výlety, na zahradách mají zvířátka … Ale pokud by někoho náš koncept „lesní třídy" zaujal a zvažoval by možnost v jiné běžné mateřské škole podobnou třídu založit, rádi se s ním podělíme o všechny dosavadní zkušenosti.

Paní ředitelko, Vaše úsilí je zcela ojedinělé a inspirativní, věříme, že se najdou i další odvážní zájemci, protože přejeme těm současným dětem žijícím na sídlištích a v městských zástavbách méně rýmy a kašle díky jejich otužilosti a více radosti ze života. Ať se Vám daří ve vašem úsilí pokračovat. Děkujeme Vám za rozhovor.

Zleva: ředitelka Mgr. Helena Zdrubecká, autorka projektu, ekonomka Mgr. Jarmila Střechová, paní učitelky Mgr. Miriam Claudia Schneiderová a Jana Hunyadová, Dis. a 12 předškoláků z lesní třídy Javorka.